

- ринку електроенергії в Україні. / С.А. Мехович // Маркетинг і менеджмент інновацій. – № 2. – 2012. – С. 208 – 213.
6. Франчук І.А. Світові тенденції розвитку ринків енергозабезпечення і систем їх державного регулювання / І.А. Франчук // Економіка та держава. – 2008. – № 12 (72). – С. 66–68.
 7. Огневенко Г.С. Государственное регулирование электроэнергетики: проблемы теории и практики / Г.С. Огневенко // Барнаул: Издательство АлтГТУ, 2008. – 197 с.
 8. Tashpulatov Sherzod N. Analysis of Electricity Industry Liberalization in Great Britain How Did the Bidding Behavior of Electricity Producers Change. – 2010. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.isvav.cz/resultDetail.do?jsessionId=7D4052ABCA83519BE4E7F51CBDF0E201?rowId=RIV%2F00216208%3A11640%2F10%3A00351412!RIV11-MSM-11640>.
 9. Миронова Т.А. О международном опыте реформирования электроэнергетики. / Т.А. Миронова // Журнал «Энергетическая политика». – 2002. – Выпуск № 2-3. – С. 77–80.
 10. Report on regulation and the electricity market, 2011, с. 1-26. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.energy-regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/NATIONAL_REPORTS/National%20Reporting%202011/NR_En/C11_NR_Norway-EN.pdf.
 11. Johannes Mauritzen. What Happens When it's Windy in Denmark? An Empirical Analysis of Wind Power on Price Variability in the Nordic Electricity Market, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifn.se/wfiles/wp/wp889.pdf>.
 12. Thomas Steve. Competitive energy markets and nuclear power: Can we have both, do we want either? / Steve Thomas // Energy Policy. – 2010. – 38 (9). – PP. 4903–4908.
 13. Семенов В.А. Оптовые рынки электроэнергии за рубежом. Аналитический обзор / В.А. Семенов // М. : Научно-учебный центр ЭНАС, 2008. – 192 с.
 14. Jamsb T., Pollitt M.G.. Incentive Regulation of Electricity Distribution Networks: Lessons of Experience from Britain // Faculty of Economics – Judge Business School, University of Cambridge. – 13 February 2007.

УДК 631.17:631.145

Іванова Т.Л.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Донецького державного університету управління*

СТАН ТА ПРІОРИТЕТИ НАУКОВО-ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню стану та пріоритетів науково-фінансового забезпечення інноваційних процесів в Україні на основі узагальнення і аналізу основних індикаторів сфери наукової діяльності, джерел та обсягів фінансування інновацій. Зроблено висновок, що обсяги фінансування інновацій з різних джерел і, насамперед, державних асигнувань, не є достатніми і потребують збільшення. Послідовно проводиться думка про необхідність розроблення і впровадження інвестиційно-інноваційного сценарію сталого розвитку національної економіки, який має стати стратегічним імперативом макроекономічної політики держави у довгостроковому періоді.

Ключові слова: економічне зростання, конкурентоспроможність економіки, інноваційна діяльність, показники наукової сфери країни, науково-фінансове забезпечення, інвестиційно-інноваційний сценарій сталого розвитку

Іванова Т.Л. СОСТОЯНИЕ И ПРИОРИТЕТЫ НАУЧНО-ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Статья посвящена исследованию состояния и приоритетов научно-финансового обеспечения инновационных процессов в Украине на основе обобщения и анализа основных индикаторов сферы научной деятельности, источников и объемов финансирования инноваций. Сделан вывод, что объемы финансирования инноваций из разных источников и, в первую очередь, государственных ассигнований, не являются достаточными и требуют увеличения. Последовательно проводится мысль о необходимости разработки и внедрения инвестиционно-инновационного сценария устойчивого развития национальной экономики, которое должно стать стратегическим императивом макроэкономической политики государства в долгосрочном периоде.

Ключевые слова: экономический рост, конкурентоспособность экономики, инновационная деятельность, показатели научной сферы страны, научно-финансовое обеспечение, инвестиционно-инновационный сценарий устойчивого развития.

Ivanova T.L. THE STATE AND PRIORITIES OF SCIENTIFICALLY-FINANCIAL PROVIDING OF INNOVATIVE ACTIVITY ARE IN UKRAINE

The article is sanctified to research of the state and priorities of the scientifically-financial providing the innovative processes in Ukraine on the basis of generalization and analysis the basic indicators of sphere the scientific activity, sources and volumes of financing the innovations. Drawn conclusion, that volumes of financing the innovations from different sources and, first of all, state assignments, are not sufficient and require an increase. An idea is consistently conducted about the necessity of development and introduction the investment-innovative scenario of sustainable development the national economy, which must become the strategic imperative the macroeconomic policy of the state in a long-term period.

Keywords: economy growing, competitiveness of economy, innovative activity, indexes of scientific sphere of country, scientifically-financial providing, investment-innovative scenario of sustainable development.

Постановка проблеми. Найважливішим завданням стратегії економічного і соціального розвитку України в умовах глобалізаційних викликів і необхідності підвищення міжнародної конкурентоспроможності України є створення умов для структурно-інноваційного відновлення національної економіки. Постановка цієї задачі лежить у площині вирішення проблеми фінансового забезпечення інноваційної перебудови економіки і потребує дослідження сучасного стану основних фінансово-економічних показників розвитку інноваційної діяльності в країні з метою формування ефективного макроекономічної політики, спрямованої на їхнє найскоріше зростання.

Стаття присвячена дослідженню стану та пріоритетів науково-фінансового забезпечення інноваційних процесів в Україні на основі узагальнення і аналізу основних індикаторів сфери наукової діяльності, джерел та обсягів фінансування інновацій. Зроблено висновок, що обсяги фінансування інновацій з різних джерел і, насамперед, державних асигнувань, не є достатніми і потребують збільшення. Послідовно проводиться думка про необхідність розроблення і впровадження інвестиційно-інноваційного сценарію сталого розвитку національної економіки, який має стати стратегічним імперативом макроекономічної політики держави у довгостроковому періоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема наукового і фінансового забезпечення сфери інноваційної діяльності розглянута у значній кількості робіт зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, зокрема В. Александрової, І. Алексєєва, О. Амоша, Ю. Бажала, І. Балабанова, О. Васюренко, О. Василюка, Г. Вознюк, А. Васильєва, А. Гальчинського, С. Ільєнкової, А. Загородній, М. Крупки, С. Кравченко, Д. Кокуріна, А. Кузнецової, М. Козоріз, І. Лугового, О. Лапка, І. Луніної, Н. Лапіна, С. Науменкової, С. Онишко, А. Пересади, А. Пригожина, А. Савчука, Т. Смовженко, М. Туган-Барановського, Й. Шумпетера, Ю. Яковця, А. Яковлева та ін.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз стану основних показників науково-фінансового забезпечення інноваційної діяльності та формування його пріоритетів у контексті розроблення інвестиційно-інноваційного сценарію сталого розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний розвиток в країні відбувається відповідно до положень Закону України «Про інноваційну діяльність» і в певному сенсі є похідною від кількісних та якісних показників, що характеризують стан наукової сфери країни та її фінансове забезпечення [1]. Саме вони безпосередньо впливають на структуру, спрямованість та результативність реалізації інноваційного-інвестиційного вектору економічного зростання. Російські науковці Ю.В. Яківець та Б.Н. Кузик зазначають, що «інновації – це душа інвестицій, без інновацій капітальні вкладення можуть виявитися неефективними чи навіть шкідливими, продовжуючи життя неконкурентоспроможним товарам» [2].

Сьогодні інвестувати в екстенсивний розвиток економіки є надто коштовним заняттям, яке виявляється витратним і таким, що не відповідає критерію підвищення конкурентоспроможності країни на внутрішньому і зовнішньому ринках та зрештою може призвести до втрати їх часток, а отже, і прибутків вітчизняних підприємств [3]. Втім сучасними загрозами національної економіки є низький техніко-технологічний рівень виробництва, недостатні темпи оновлення основного капіталу, високі енергоємність та матеріалоемність продукції, а у підсумку – слабкі конкурентні позиції вітчизняних підприємств, які потребують нагального прискорення та розширення обсягів інноваційних процесів.

Проведене дослідження науково-фінансових індикаторів забезпечення інноваційної діяльності в Україні на основі достатньо репрезентативної статистичної вибірки за довготривалий період часу дозволило дещо узагальнити показники стану інноваційної сфери розвитку країни і дійти певних наукових висновків.

Зокрема, на гістограмі 1 представлено динамічні ряди показників кількості наукових організацій та чисельності науковців в Україні за період 1991-2013 років, які наочно ілюструють зміни безпосередньо кількісних індикаторів стану наукової сфери діяльності, що, як показує спадний характер рядів, мають явно виражені негативні тенденції.

У цілому за 12 років аналізованого періоду кількість організацій, що виконують наукові дослідження й науково-технічні розробки, зменшилась на 15%, тобто у 2013 р. склала 85% від рівня 1991 року. Тільки у 2004-2005 рр., що характеризувались бурхливими соціополітичними подіями у суспільстві, чисельність науковців незначно зросла (на 1,68% та 0,64% відносно попереднього 2003 р.), втім вже в 2006 р. зменшилась до 95% по відношенню до 2005 року.

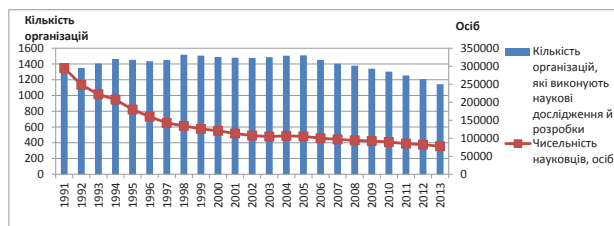

Рис. 1. Динаміка чисельності наукових кадрів та кількості наукових організацій України за період 1991-2013 років*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Натомість динаміка чисельності кандидатів та докторів наук, що є певним кількісним виміром стану наукової діяльності в Україні, протягом розглянутого часу була позитивною, про що свідчить висхідний тренд її змін на рис. 2. Чисельність кандидатів наук зросла з 57610 осіб до 90113 осіб, тобто на 32503 особи, або на 56,42%, а докторів наук – ще у більшому ступені, з 9759 осіб до 16450 осіб, тобто на 6692 особи, або на 68,56%.

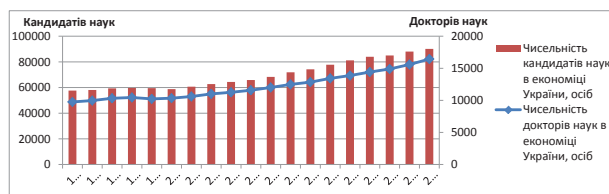

Рис. 2. Динаміка чисельності наукових кадрів та кількості наукових організацій України за період 1991-2013 років*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Із діаграм на рис. 3 витікає, що за період 1995-2013 років структура науковців найвищого рівня кваліфікації (кандидатів та докторів наук), яку в певному сенсі можливо вважати якісним показником розвитку наукової сфери діяльності, майже не змінилась, тобто зберігався баланс їхньої питомої ваги у загальній чисельності науковців. Слушно відзначити, що він навіть отримав імпульс руху у бік зростання чисельності докторів наук як представників найвищої наукової кваліфікації, оскільки їхня частка зросла у загальній кількості науковців з 14% у 1995 р. до 15% у 2013 році.

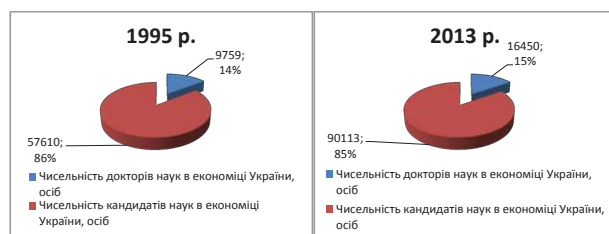

Рис. 3. Структура науковців найвищого рівня кваліфікації у 1995 та 2013 роках*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Як відомо, існує ряд джерел фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, до яких відносяться: власні кошти, тобто прибуток, амортизація, власні накопичення підприємства, мобілізо-

вані внутрішні активи; залучені кошти – від емісії цінних паперів, від продажу акцій або одержані у вигляді пайових та інших внесків; позикові кошти, що можуть бути представлені такими сучасними ринковими формами асигнувань, як банківський кредит та лізинг, форфейтинг, франчайзинг, венчурне фінансування, продаж облігацій підприємств [4].

В межах даної роботи розглянемо стан наукової діяльності за допомогою узагальнених показників витрат на інновації, динаміку яких представлено за 2000-2013 роки у таблиці 1 і на рис. 4. Так, у таблиці 1 наведено значення абсолютних показників загальної суми витрат на фінансування інноваційної діяльності в країні, у тому числі у розрізі її складових, та розраховано частку окремих агрегованих складових у загальній сумі витрат. Дані по витратах показують, що їхня загальна сума у номінальному вираженні збільшилась з 1757,1 млн. грн. у 2000 р. до 9562,6 грн. у 2013 р., тобто на 7805,5 млн. грн., або приріст досяг 444,23%. З урахуванням того факту, що ціни за вказаний період зросли у 5,15 разу, витрати на інноваційну діяльність в Україні у реальному вираженні досягли приблизно 1856 млн. грн., тобто збільшились порівняно з 2000 р. на 99,7 млн. грн., або на 5,68%, що, очевидно, є недостатнім для масштабних інноваційних зрушень та економічного зростання у країні.

У номінальному вираженні загальні витрати на наукові та науково-технічні роботи в Україні збільшились протягом 2000-2008 рр. в 6,8 рази, проте у кризовий 2009 р. критично скоротилися з 11994,2 млн. грн. до 7949,9 млн. грн., тобто до 66,28%, і дещо збільшились у посткризовому 2010 році (до 8045,5 млн. грн.). У наступному 2011 р. витрати на фінансування інноваційної діяльності значно зросли (до 14333,9 млн. грн.) за рахунок інших джерел асигнувань (благодійні внески, допомога тощо).

Найбільшим у розглянутому періоді був інноваційний розвиток за рахунок власних коштів (прибутку та амортизації), частка яких коливалась у діапазоні від 52,9% до 87,7%, яку було досягнуто у 2005 році. Принаймні, у 2013 р. ця частка склала 72,9%, тобто знаходилась приблизно на рівні 2007 (73,7%) та 2002 років (71,2%).

Фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету за весь час не перебільшувало 1-3%, а

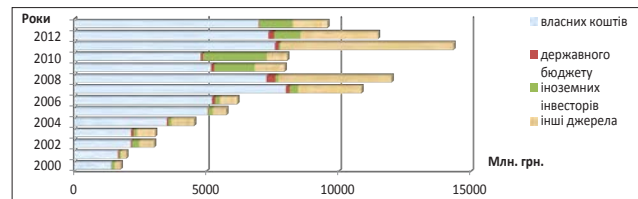

Рис. 4. Структура витрат на фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2000-2013 роках*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

у 2013 р. знаходилось лише на рівні 0,4%, практично повернувшись до показника 2000-го року (0,3%), що демонструє майже пасивність дій держави по відношенню до цієї сфери діяльності. Навіть показник вкладень у інновації за рахунок коштів іноземних інвесторів був більший за державні витрати на цю важливу сферу життєдіяльності та сталого розвитку національної економіки. Його розбіжність в інтервалі від 1% у 2008 р. до 30% у 2010 р. в певній мірі відображає вплив не тільки фінансово-економічної складової стану країни і світу на інноваційну діяльність, але й політичної, яка відіграє далеко не останню роль як у внутрішньому, так і міжнародному сприйнятті суспільних змін у державі і значно впливає на мотивацію суб'єктів органів влади та ринку до підвищення рівня інноваційної діяльності, про що яскраво свідчать показники років падіння та зростання обсягів іноземних інвестицій. Їхня зміна є своєрідною реакцією на флуктуації, або зламні точки, у соціоекономічних та соціополітичних подіях в Україні. Взагалі гостра нестача фінансового забезпечення інноваційних процесів, безумовно, не сприяла збільшенню їх масштабності та підвищенню загальнодержавної результативності впровадження інновацій у трансформаційний період становлення ринкових відносин. Прикрим насамперед є той факт, що навіть частка іноземних інвестицій в загальній сумі витрат на них майже завжди перевищувала фінансування інноваційної діяльності за державні кошти, незважаючи на першочерговість цієї задачі для сталого соціально-економічного розвитку країни. У розвинених країнах світу прямі державні витрати на

Таблиця 1

Агреговані джерела фінансування інноваційної діяльності*

Роки	Загальна сума витрат млн. грн.	У тому числі за рахунок коштів							
		власних		державного бюджету		іноземних інвесторів		інші джерела	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2000	1757,1	1399,3	79,6	7,7	0,4	133,1	7,6	217,0	12,3
2001	1971,4	1654,0	83,9	55,8	2,8	58,5	3,0	203,1	10,3
2002	3013,8	2141,8	71,1	45,5	1,5	264,1	8,8	562,4	18,7
2003	3059,8	2148,4	70,2	93,0	3,0	130,0	4,2	688,4	22,5
2004	4534,6	3501,5	77,2	63,4	1,4	112,4	2,5	857,3	18,9
2005	5751,6	5045,4	87,7	28,1	0,5	157,9	2,7	520,2	9,0
2006	6160,0	5211,4	84,6	114,4	1,9	176,2	2,9	658,0	10,7
2007	10850,9	7999,6	73,7	144,8	1,3	321,8	3,0	2384,7	22,0
2008	11994,2	7264,0	60,6	336,9	2,8	115,4	1,0	4277,9	35,7
2009	7949,9	5169,4	65,0	127,0	1,6	1512,9	19,0	1140,6	14,3
2010	8045,5	4775,2	59,4	87,0	1,1	2411,4	30,0	771,9	9,6
2011	14333,9	7585,6	52,9	149,2	1,0	56,9	0,4	6542,2	45,6
2012	11480,6	7335,9	63,9	224,3	2,0	994,8	8,7	2925,6	25,5
2013	9562,6	6973,4	72,9	24,7	0,3	1253,2	7,6	1311,3	13,7

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

наукові інноваційні проекти становлять 1,6-3,7% від ВВП [5, с. 18; 6].

На рис. 5 побудовано часові тренди зміни часток обсягів виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП та реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, виражених у відсотках, за 2001-2014 роки.

Для більш глибокого і досконалого аналізу порівняємо питому вагу витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт у ВВП в сучасний період в Україні і колишньому СРСР. Так, у республіках радянського простору вона дорівнювала: у 1950 р. – 0,99%; 1955 р. – 1,38%; 1960 р. – 1,77%; 1965 р. – 2,30%; 1970 р. – 2,49%; 1975 р. – 2,91%; 1980 р. – 3,00%, 1985 р. – 3,11%; 1990 р. – 2,89% [7; 8]. В Україні у 2012-2013 рр. частка зазначених витрат становила 0,8% та 0,81%, що є у 1,7 рази меншим, якщо порівнювати з 1996 р., та у 2,3 рази, порівняно з 1991 р.

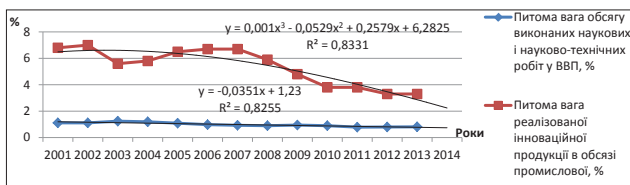

Рис. 5. Частка наукових робіт і реалізованої інноваційної продукції у ВВП та обсязі продукції промисловості України у 2001-2013 роках і прогноз показників на 2014 рік*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Часові тренди зміни показників, представлених на рис. 5, мають низхідний характер, як і їх прогнозовані рівні на 2014 р., про що свідчать коефіцієнти достовірності апроксимації $R^2=0,833$ та $R^2=0,825$. Такий стан інноваційної діяльності потребує негайної уваги з боку держави, адже структурно-інноваційна перебудова є стратегічним напрямком прогресивного руху національної економіки та впровадження конкурентоспроможної національної стратегії розвитку.

На рис. 6 представлена частка підприємств, що впроваджували інновації в країні у 2000-2013 роках. Якщо порівняти її з аналогічним показником часів радянського періоду, то доречно відзначити, що цей показник за 13 років третього тисячоліття не досяг рівня 90-х років ХХ-го століття. Питому вагу підприємств, що розробляли і впроваджували інновації у промисловості наприкінці 1980-х років, становила 60-70% [9]. У 1992-1995 рр. частка інноваційно-активних підприємств знаходилась на рівні 20-26%. В країнах Європейського Союзу (ЄС) питома вага підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, сьогодні становить близько 53 відсотків. Найбільша кількість інноваційних підприємств у ЄС приходить на Німеччину (79,3%), найменша – на Болгарію (27,1% від загальної кількості підприємств) [10]. Втім в Україні у 2010 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1462 підприємства, або 13,8% загальної кількості промислових підприємств (у 2009 р. – 1411, або 12,8%), що демонструє позбавлення інноваційної діяльності у посткризовий період, проте досягнути принаймні докризових рівнів показників, зокрема, 2007 р. (14,2%), не вдалось.

У 2012 р. в Україні активними у запровадженні інновацій були підприємства з виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (34,9% до загальної кількості підприємств підгалузі); машинобудування

(22,0%); хімічної та нафтохімічної промисловості (19,9%); виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (16,1%); металургії та обробки металу (13,3%) [11]. Підприємства-лідери зорієнтовані на впровадження не тільки продуктових, але й значно вагоміших, технологічних, інновацій та мають достатньо високий науково-компетенційний потенціал. У 2013 р. спад у всіх галузях економіки, окрім сільського господарства та роздрібної торгівлі, не забезпечив зростання кількості інноваційно-активних підприємств, питома вага яких залишилась на рівні 13,6 відсотків.

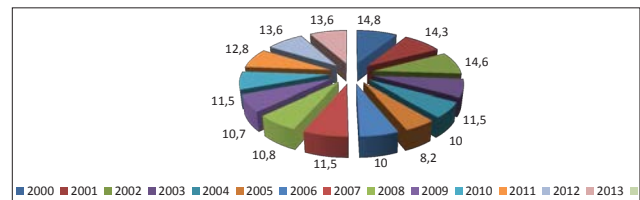

Рис. 6. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації в Україні у 2000-2013 роках, %*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Впровадження інновацій на промислових підприємствах України у 2000-2013 роках у розрізі нових технологічних процесів та виробництва інноваційних видів продукції відображено на рис. 7.

Рис. 7. Впровадження інновацій на промислових підприємствах України у 2000-2013 роках*

*Побудовано на основі даних Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua

Впровадження нових технологічних процесів, що є якісним показником зрушень у сфері інноваційного розвитку, за роками аналізованого періоду відбувалось незначними темпами. Певне зростання у 2003-2005 роках змінилось падінням у 2006 р. на 36,67% порівняно з 2005 роком. Певний сплеск у посткризовому 2011 р. (збільшення на 22,85%) змінився спадом на 37,21% у 2013 р. порівняно з 2011 роком. Не створив підґрунтя для реалізації довгострокової стратегії сталого розвитку також коливальний тренд кількості впроваджених маловідходних і ресурсозберігаючих нових технологічних процесів. Розрахунки за даними Державної служби статистики свідчать, що у 2010 р. порівняно з 2009 р. спостерігалось їх зменшення на 36,38%; у 2011 р. – зростання на 7,93%; у 2012 р. – теж зростання на 7,16%; у 2013 р. – падіння на 9,39%.

Представлені гістограми та графіки демонструють значні темпи збільшення кількості впроваджених інноваційних видів продукції у 2000-2002 роках та

не менш значний спад їх обсягів впродовж наступних 10 років з невеликими коливаннями у бік зростання. Тенденції динаміки досліджуваних показників у верхніх та нижніх точках змін підтверджують зв'язок їх значень із зміною економічної політики в державі, обумовленої, зокрема, процесами реформувань у центральних органах виконавчої влади у 2005 та 2007 роках, які на перших етапах формували новий позитивний імідж держави і створювали імпульс у сфері інноваційної діяльності.

Таким чином, як свідчать наведені узагальнені дані, побудова і впровадження інноваційно-інвестиційного сценарію сталого соціально-економічного зростання є протягом усього трансформаційного періоду становлення ринку в Україні перманентним, але поки що не досяжним стратегічним імперативом, що у подальшому має бути покладеном у основу стратегічного планування та розроблення довгострокової макроекономічної політики держави [12; 13].

Певним доповненням у контексті цілей наукової статті може стати побудова кореляційно-регресійної моделі дослідження стану та основних індикаторів інноваційної діяльності в країні. Її параметри були розраховані на підставі аналізу впливу питомої ваги виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, чисельності докторів наук та кандидатів наук в економіці України, кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, організацій на питому вагу реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції.

Отримана модель має вигляд:

$$Y = 6,232 - 8,666X_1 + 0,00055X_2 - 0,00021X_3 + 0,0115X_4,$$

де Y – питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %;

X_1 – питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %;

X_2 – чисельність докторів наук в економіці України, осіб;

X_3 – чисельність кандидатів наук в економіці України, осіб;

X_4 – кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, організацій.

Регресійна статистика

Множинний R	0,962815632			
R-квадрат	0,927013942			
Нормований R-квадрат	0,890520912			
Стандартна помилка	0,466532794			
Спостереження	13			
Дисперсійний аналіз				
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Регресія	4	22,11570029	5,528925073	25,40249359
Залишок	8	1,741222783	0,217652848	
Разом	12	23,85692308		

Показники регресійної статистики – коефіцієнт множинної кореляції R , коефіцієнт детермінації R -квадрат та нормований R -квадрат відповідно дорівнюють 0,96; 0,92 та 0,89 і показують, що наведена модель містить вагомі фактори, тобто є адекватною. Згідно з таблицею значень критерію Фішера розрахункове значення F -критерію дорівнює 25,4, що більше за табличне значення, яке дорівнює 3,84, узяті для числа ступенів свободи $f_1 = 4$ (більша дисперсія) і $f_2 = 13 - 4 - 1$ (менша дисперсія) на вибраному рівні значущості 0,05, пояснена дисперсія істотно більша, ніж непояснена, тому модель за цим критерієм є значущою. За критерієм Ст'юдента, при ступенях свободи $(n-2)$ і рівні значущості $\alpha = 0,95$ табличне значення t -критерію для коефіцієнта при факторі

X_1 дорівнює 2,201, а розрахункове – 3,66, при факторі X_4 – 2,48, що підтверджує значущість коефіцієнтів при даних факторах моделі.

Таким чином, з'ясовано наявність значного зв'язку між залежним результативним фактором питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової Y та двома незалежними факторами, представленими показниками питомої ваги обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП X_1 і кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки X_4 . Вплив фактора питомої ваги обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП X_1 на результативний фактор Y більший, оскільки його зміна на 1 призводить до зміни Y на 8,666, а фактора кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, X_4 – менший, адже його зміна на 1 викликає зміну Y на 0,0115. Знак «мінус» при факторі X_1 вказує, що зміни пов'язані один з одним негативною залежністю.

Коефіцієнти при факторах X_2 (чисельність докторів наук в економіці України) та X_3 (чисельність кандидатів наук в економіці України) за критерієм Ст'юдента не є значущими і впливають на результативний фактор питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової Y у незначній мірі.

Побудова кореляційно-регресійної моделі з урахуванням виявлених двох вагомих факторів дозволила уточнити ступінь впливу кожного з них на результативний, що є базою для прийняття управлінських рішень у сфері здійснення інноваційної діяльності у країні.

Висновки з проведеного дослідження. У сучасних умовах ринкової трансформації національної економіки інноваційний розвиток стає вирішальним фактором підвищення її конкурентоспроможності, у тому числі на міжнародному рівні. Економічне зростання і сталий розвиток України, у першу чергу, залежать від стану, фінансування та стратегічних імперативів структурно-інноваційної перебудови національної економіки. Інноваційно-інвестиційний сценарій має стати основою розроблення і впровадження стратегічних планів та довгострокових макроекономічних програм держави, тому передбачає першочергове фінансування.

Пріоритетні напрямки фінансування інноваційної діяльності необхідно формувати, виходячи з визначення: конкурентних переваг, довгострокових стратегічних цілей і пріоритетів сталого розвитку національної економіки, які здатні забезпечити якість економічного зростання і створення високо-технологічних виробничих процесів на інноваційно-активних підприємствах; обсягів державної підтримки конкурентних точок економічного зростання і орієнтирів стратегічного цільового планування та функціонального управління; завдань структурно-інноваційної перебудови економіки з широким використанням сучасних джерел фінансування, що можуть бути представлені такими ринковими формами асигнувань, як банківський кредит та лізинг, форфейтинг, франчайзинг, венчурне фінансування, продаж облігацій підприємств тощо; гармонізованих методів та індикаторів моніторингу динаміки і результативності інноваційного розвитку національної економіки.

Ключовими завданнями реалізації інноваційно-інвестиційного сценарію розвитку є: удосконалення інституційного, законодавчо-правового, аналітико-прогнозного та науково-фінансового забезпечення науково-інноваційних процесів, зокрема, здійснювати прогнозування інноваційного розвитку на основі

форсайтних досліджень; фінансування інновацій за проектним принципом, тобто не наукових установ, а пріоритетних цільових наукових проектів, що створюють передумови більш раціонального та ефективного використання фінансових ресурсів; координація і стимулювання науково-дослідної та технологічної співпраці з розвинутими країнами світу у напрямку формування єдиного інформаційного простору для міжнародного трансферу інноваційних технологій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 36. – С. 266.
2. Россия-2050: стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – 2-е изд., доп. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2005. – С. 382.
3. Поддєрьогін А.М., Корнилюк А.В. Інновації та їх фінансове забезпечення в харчовій промисловості України [Електронний ресурс] / А.М. Поддєрьогін, А.В. Корнилюк. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Пользователь/Downloads/09PAM180612-1.pdf>.
4. Корольова-Казанська О. Джерела фінансування інноваційних проектів підприємства / О. Корольова-Казанська // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 5. – С. 280–283.
5. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2012 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: [сайт]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2012.htm.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012 році. Статистичний збірник. – К. : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2013. – 287 с.
7. Мірошниченко О. Інноваційна активність промислових підприємств України: стан і тенденції / О. Мірошниченко // Економіка. – №10(151). – 2013. – С. 73-78. – Режим доступу : <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/articles/2013/151/020.pdf>.
8. Перспективи інноваційного розвитку України (аналітична доповідь) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>.
9. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: [монографія] / П.Т. Бубенко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 295 с.
10. Характеристика інноваційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] // Український інститут науково-технічної і економічної інформації: [сайт]. – Режим доступу : http://www.uitei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=446.
11. Петришина М.О. Загальні засади запровадження інноваційної моделі розвитку української держави: муніципальний аспект [Електронний ресурс] / М.О. Петришина. – Режим доступу : <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/01/Petryshyna.pdf>.
12. Силантьєв С.О. Економічні механізми інноваційно-активних підприємств / С.О. Силантьєв // Актуальні проблеми економіки. – № 5 (143), 2013. – С. 132–140.
13. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України [Електронний ресурс]. – К. : НІСД, 2013. – 71 с. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1029_dok.pdf.
14. Варналій З.С. Конкуренентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З.С. Варналій, О.П. Гармашова. – К. : Знання України, 2013. – 387 с. – С. 141.

УДК 35.012.25

Кальницька М.А.
здобувач кафедри економічної теорії,
кандидат економічних наук, доцент
Львівської комерційної академії

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У даній статті розглядається можливість використання системного підходу в управлінні розвитком соціальної сфери. Розроблено схематичну модель взаємозв'язку структурних елементів системи соціального розвитку держави. Автор робить висновок, що використання системного підходу дозволяє аналізувати не лише ефективність системно-структурних елементів соціального зростання, але й динамічно-структурних складових, зміна яких, власне, і визначає соціальний розвиток держави.

Ключові слова: соціальна сфера, соціальний розвиток, системний підхід, модель, безпека.

Кальницкая М.А. СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИИ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

В данной статье рассматривается возможность использования системного подхода в управлении развитием социальной сферы. Разработана схематическая модель взаимосвязи структурных элементов системы социального развития государства. Автор делает вывод, что использование системного подхода позволяет анализировать не только эффективность системно-структурных элементов социального роста, но и динамично-структурных составляющих, изменение которых, собственно, и определяет социальное развитие государства.

Ключевые слова: социальная сфера, социальное развитие, системный подход, модель, безопасность.

Kalnytska M.A. SYSTEMS APPROACH TO MANAGEMENT OF THE SOCIAL SPHERE'S DEVELOPMENT

This article discusses the use of a systematic approach to the management of social development. A schematic model of the relationship of the structural elements of social development is designed. The author concludes that the use of a systematic approach allows us to analyze not only the efficiency of the system-structural elements of social growth, but also dynamic and structural components, a change which, in fact, defines the social development of the country.

Keywords: social, social development, systems approach, model, safety.

Постановка проблеми. Соціальний розвиток не може розглядатися відокремлено від економічного і навпаки. Це дві взаємопов'язаних та взаємообумовлюючих характеристики, дві складових єдиного суспільного процесу, що об'єднані поліструктурною та поліфункціональною складною системою.

При зосередженні уваги та зусиль на стимулюванні лише однієї складової розвитку в довгостроковій перспективі, на думку автора, неможливо досягти збалансованого соціально-економічного зростання. Відтак і головний цільовий орієнтир як результат соціальної політики держави також має узгоджува-